

УДК 378.14
Т33
ББК Ч489.518.3

Рецензенти:

доктор педагогічних наук, професор
завідувач кафедри дошкільної освіти
та практичної психології
Чернігівського національного
педагогічного університету
імені Т.Г.Шевченка *Зайченко І.В.*;

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри соціальних наук
Чернігівського державного інституту
права, соціальних технологій та праці
Скорик Т.В.

Відповідальні за випуск:

кандидат педагогічних наук, доцент,
зав. кафедри естетичного виховання
Дорошенко Т.В.;
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри естетичного виховання
Грисюк О.М.

Т 33 Теоретико-методичні проблеми підготовки студентів до
естетичного виховання учнів початкових класів. Випуск 8. -
Чернігів: Чернігівський національний педагогічний університет
імені Т.Г. Шевченка, 2010. - 100 с.

УДК 372.4:811.111(07)
ББК Ш143.21.0-9

Рекомендовано до друку на засіданні вченої ради
факультету початкового навчання

Чернігівського національного педагогічного університету
імені Т.Г. Шевченка (*протокол №4 від 22.12.2010 р.*)

© ЧНПУ імені Т.Г. Шевченка, 2010
© Автори, 2010

Дорошенко Т.В.,
кандидат педагогічних наук, доцент
завідувач кафедри естетичного виховання

ПРОБЛЕМА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ

У сучасному світі відбуваються процеси глобалізації культурного та освітнього простору, елементами якої є інтеграційні та інноваційні процеси. Сучасний стан освіти потребує модернізації фахової підготовки майбутнього вчителя.

Як зазначається в Національній доктрині розвитку освіти, положеннях Болонської декларації та інших документах, метою державної політики у сфері підготовки вчителя до практичної діяльності стає оновлення змісту підготовки, сприяння підвищенню професійного рівня вчителів та їх готовності змінювати організацію навчально-виховного процесу відповідно до демократичних цінностей, ринкових засад економіки, сучасних наукових досягнень. В умовах переходу до нових економічних відносин найгострішою є проблема підготовки підростаючого покоління до реальних умов життя. У вирішенні цих важливих проблем значна роль відводиться вчителю.

Потребою суспільства стає питання підготовки таких фахівців, які були б спроможні вирішити основні протиріччя, що існують в освітній практиці, а саме: між високими темпами розвитку цивілізації і нездатністю освіти задовольняти потреби швидкого темпу розвитку різних сфер життєдіяльності; між оновленням парадигми вітчизняної освіти -- переходом до нового типу гуманістично-інноваційної освіти та недостатнім науково-методичним забезпеченням цього процесу; між бажанням учителів оволодіти професійними знаннями, вміннями та навичками інноваційної діяльності й недостатністю відповідної підготовки.

Важливим завданням освіти є підготовка вчителя до гуманного управління процесом виховання на оновлених засадах, яка спирається на сучасні освітні й виховні технології, посилює розвивальний ефект виховних програм і позитивно впливає на готовність майбутнього громадянина до життя у нових суспільних відносинах. Велика перевага в цьому процесі віддається оновленню виховного процесу, який має бути соціальним і особистісним одночасно. Визначальною рисою сучасності стає формування професійної педагогічної культури, часткою якої є проєктна культура вчителя як організатора та ініціатора проєктно-технологічної діяльності.

Аналіз психолого-педагогічних досліджень дозволяє говорити про високий ступінь розробленості проблеми проєктування. Так філософські та педагогічні аспекти проєктної технології розглядалися в роботах Дж. Джонсона, Дж. Дьюї, С. Коллінгса, Л.С. Левіна та ін. Тема соціально-

педагогічного проектування розглядається в працях І.В. Бестужева-Ладі, В.В. Кутяєва, М.Х. Хасанова, А.В. Федорова, Л.Д. Філіпова та ін..

Метод проектів має достатній історичний шлях розвитку, рівень теоретичного обґрунтування та практичний досвід використання в кінці XIX на початку XX століття. Велика перерва у використанні цього досвіду за період радянських часів призвела до того, що в сучасній педагогічній практиці він сприймається як інноваційна педагогічна технологія. Політичні, економічні, культурні зміни в Україні наприкінці XX – початку XXI століття викликали потреби впровадження таких технологій навчання, що здатні забезпечувати розвиток особистості, яка б була спроможна компетентно розв'язувати будь-які проблеми сучасного життя; до них відноситься і проектна технологія.

Проблеми становлення проектною культурі, що пов'язані із розвитком загальної культури, та теми педагогічного проектування освітніх технологій, програм, засобів і способів педагогічної діяльності висвітлюються у працях Г.С. Батищева, М.М. Бахтіна, В.П. Безпалько, Л.С. Виготського, О.С. Газмана, В.П. Зінченка, М.С. Кагана, Н.Б. Крилової, Н.В. Матяш, І.М. Мурашківської, А.М. Орлова, В.Є. Радіонова, С.Т. Шацького, В.В. Штейнберга, Н.О. Яковлевої та ін.

Питання організації навчання за методом проектів розглядається у працях вітчизняних і зарубіжних учених (Д. Дьюї, Е. Коллінгс, Л.С. Левін, Д. Піт, С.Т. Шацький). У наш час варіанти використання проектною діяльності розглядаються у працях В.В. Гузєєва, М.К. Гуревича, І.Я. Лернера, Н.В. Матяш, М.Б. Павлової, Г.К. Селевко, В.Д. Симоненко, М.Б. Романовської, І.Д. Чечеля.

Проблема підготовки вчителя до організації проектною діяльності знайшла своє відображення у дослідженнях Ю.В. Веселової, М.В. Елькіна, С.С. Ізбаш, Е.В. Кручай, Н.І. Прокоф'євої, Ю.А. Фильчакової та ін. Але ці праці пов'язані із розв'язанням проблем проектною діяльності у сфері різних шкільних предметів (географія, трудове навчання), а також підготовки до цієї діяльності студентів вищих навчальних закладів [3]. Досить обмежено висвітлено проблему підготовки вчителів музики до організації проектною діяльності учнів.

Метою статті є обґрунтування важливості й необхідності підготовки майбутнього вчителя музики до організації проектною діяльності учнів.

Культура проектування має давню історію. Метод проектів був запропонований і розроблений американським філософом Джоном Дьюї у першій половині XX століття. Він запропонував будувати навчальний процес на активній основі, спираючись на цілеспрямовану діяльність учнів з урахуванням їх особистою зацікавленості в цих знаннях.

Нині, коли в українській школі виникла необхідність у якісно нових характеристиках освітніх систем (поліфункціональність, ціннісно-доцільність, варіативність тощо), метод проектів користується попитом і популярністю.

Метод проектів, як зазначають С.К. Васіна, М.Р. Леонтьєва, С.В. Пильогін, С.І. Яшук та інші визначається як сукупність навчально-пізнавальних прийомів, які дозволяють вирішити ту чи іншу проблему в результаті самостійних дій учнів з обов'язковою презентацією цих результатів; як особистісно орієнтований метод навчання, заснований на самостійній діяльності учнів із визначенням проблеми і оформленням практичного результату розробки; як система навчання, де учні здобувають знання в процесі планування і виконання завдань, які поступово ускладнюються.

В основі методу проектів лежать:

- розвиток пізнавальних умінь і навичок учнів;
- уміння орієнтуватися в інформаційному просторі;
- уміння самостійно конструювати свої знання;
- уміння інтегрувати свої знання з різних галузей науки;
- уміння критично мислити.

Проектна технологія передбачає наявність проблем, що вимагає інтегрованих знань і дослідницького пошуку її вирішення. Результати запланованою діяльності повинні мати практичну, теоретичну, пізнавальну значимість. Головною складовою методу є самостійність учня. Використання дослідницьких підходів у проекті є свого роду наріжним каменем технології.

У сфері мистецтва реалізація методу проектів вимагає специфічних підходів. Тут неможливо обійтися без творчої складової, що виражається в різних формах діяльності: сценічної, образотворчої, літературної, журналістської, створенні відеопрограм, відеофільмів тощо. Велику роль в цьому процесі відіграють комп'ютерні технології, які розглядаються як один із необхідних засобів професійної діяльності вчителя.

У сучасних освітніх стандартах вищої професійної освіти комп'ютерні засоби виділяються як один із змістовних компонентів підготовки педагога-музиканта. Сучасний учитель музики повинен володіти методикою застосування комп'ютерних технологій як важливого засобу організації проектною діяльності учнів.

Навчальні програми-презентатори, довідники, тести сприяють залученню до більш глибокого вивчення історії та теорії музики, удосконалення навичок сольфеджування тощо. Все це оптимізує навчальний процес, сприяє розвитку самостійності в музично-пізнавальній діяльності учнів.

Специфіку електронної музичної творчості визначає природа електронного цифрового інструментарію, який відкриває нові художні можливості в музично-творчій діяльності, вимагаючи від музиканта активності не тільки у виконавській, але й композиторській і звукорежисерській сферах. Навчання на основі цифрового інструментарію слід визнати надзвичайно перспективним напрямком музичної педагогіки,

що дозволяє залучити до активних форм музичної творчості значну кількість учнів [2].

Використання слайд-презентацій у програмі Power Point дасть прекрасний фон для сценічної дії (декорація). Тут можливе використання як фотоматеріалів і репродукцій, так і графічних авторських робіт учнів. Робота з цією програмою є ефективним засобом формування технологічної культури педагога. Power Point допомагає вчителю і в організації різних видів самостійної роботи учнів (відеопроєкти, сценічні інтерпретації, виконання робіт на CD дисках).

Вміння користуватися звуковими редакторами допоможе вчителю самому komponувати аудіохрестоматію, обробляти готові фонограми, створювати аудіоматеріали для організації самостійної діяльності учнів поза уроком. Звук є основним матеріалом музичного мистецтва. Навчити педагога працювати з цим матеріалом – одне із завдань, вирішення якого необхідне для організації музичної діяльності учнів. Засвоєння музичної сканіни, змістове опрацювання твору вимагає його детального аналізу. Використовуючи звукові редактори, вчитель може створювати звукові файли з фрагментів музичного твору і далі komponувати їх відповідно до вирішення певної проблеми. Так, наприклад, учні можуть на уроці музики створювати власні музичні композиції з готових звукових зразків, комбінуючи і моделюючи їх відповідно до свого задуму. Така діяльність зробить урок більш продуктивним для учнів [1].

Таким чином, проблема використання проєктної технології у педагогічному процесі займає значне місце в наукових дослідженнях багатьох країн. Швидкий розвиток нових тенденцій освіти та необхідність використання у практичній роботі вчителів нових технологій ставлять перед педагогічними навчальними закладами вимогу забезпечити: оволодіння майбутніми вчителями системою педагогічних технологічних знань про проєктну технологію та методикою проєктної діяльності; розвиток проєктно-технологічних умінь і навичок формування особистісного досвіду щодо керівництва проєктною діяльністю учнів.

Література

1. Зятямина Т. Об опыте использования педагогических технологий на уроках музыки / Т. Зятямина // Музыка в школе. – 2005. – №5. – С. 28-33.
2. Зятямина Т. Компьютерные технологии на уроке музыки / Т. Зятямина // Искусство в школе. – 2006. – №5. – С. 41-43.
3. Кондратова Л.Г. Формування особистості школяра засобами проєктної діяльності у виховному процесі сучасного загальноосвітнього закладу / Л.Г. Кондратова // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції "Теорія і практика проєктування виховних систем" (12-14 грудня 2007 р.). – К., 2007. – С. 148-158.
4. Курбатовская Н. Искусство и компьютер – "вещи несовместимые?" / Н. Курбатовская // Искусство в школе. – 2005. – №6. – С. 86-88.

Гришок О.М.,

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри естетичного виховання

ДО ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ СІМЕЙНОГО ВИХОВАТЕЛЯ З БАТЬКАМИ

Модернізація дошкільної освіти не може не торкнутися сучасної сім'ї, лишити родину стороннім спостерігачем змін, що відбуваються у першій її ланці, не зачепити її інтересів. Важливо долучати батьків до процесу оновлення змісту, форм та методів освіти синів та доньок, підтримувати бажання перенести доцільне в практику сімейного виховання [1, с.325].

Серед проблем сучасного сімейного виховання доцільно вказати: економічні труднощі, які переживають держава і безпосередньо сім'ї; екологічна ситуація і широкий діапазон проблем (медичні, психологічні, фізіологічні тощо), які виникли в результаті чорнобильської катастрофи; сучасна молодь не вірить в існування справжніх цінностей і добродійність, оскільки майже не бачить їх у сучасному житті; невизначеність ціннісних орієнтирів чи деформоване уявлення про них призводять до бездуховності, жорстокості і шнізму; обмеження можливостей, а іноді звуження і збіднення, соціального оточення сучасної дитини (урбанізація населення, недооцінка "живого" спілкування і у колі сім'ї, і з однолітками); спосіб засвоєння дитиною світу з безпосереднього перетворюється на опосередкований, внаслідок чого знижується цінність набутого досвіду та рівень і можливості світосприймання.

Найбільшої актуальності в наш час набуває проблема того, що дорослі, батьки не сприймають єдності зовнішнього і внутрішнього світу дитини, її існування, особливо в дошкільному віці, в особистій діяльності. Нерозуміння батьками механізмів формування гуманних взаємин із дитиною, їхнє постійне бажання займати переважно рольову чи особистісну позицію призводить до відлучення дітей від батьків, встановлення між ними формально-ділових стосунків з відповідними реакціями-санкціями за порушення вимоги. Знайти шляхи подолання означених проблем є основною проблемою сімейного вихователя в умовах сучасного соціального та освітнього простору.

Спостереження свідчать, що батьки, у своєму прагненні знайти рецепт виховання здорових, розумних і культурних дітей, спираються на особистий життєвий досвід чи власні спостереження або переконання. Це дозволяє певною мірою пояснити або спрогнозувати ту чи іншу поведінку дітей, але часто без урахування їх психофізіологічних особливостей. Все це робить сімейний виховний процес інтуїтивним й педагогічно обмеженим.